

REFORM PÅ GLID

Psykiskt störda sätts på undantag

Sommaren 1994 fattade riksdagen beslut om den sk psykiatrireformen som innebar att ansvaret för de psykiskt långtidssjuka skulle fördelas på samma vis som ansvaret för vården av andra långtidssjuka. I klartext innebar det att huvudansvaret för medicinskt färdigbehandlade psykiatriska patienter från och med 1995 lades på kommunerna.

En grundtanke var att de psykiskt störda skulle betraktas som andra handikappgrupper och omfattas av samhällets omsorger. En majoritet av denna grupp skulle därmed omfattas av den planerade lagen om stöd och service till funktionshindrade.

Förhoppningarna kring denna psykiatrins Ädelreform var stora på många håll, inte minst bland patientorganisationerna. Läkarförbundet var dock tveksamt och underströk uttryckligen att samhällets insatser för de psykiskt störda ytterst handlar om ekonomi.

Helst borde man först göra en grundlig utvärdering av Ädelreformen om effekterna för patienterna samt den kommunala ekonomin innan fler uppgifter fördes över från landstingen till kommunerna, ansåg förbundet.

I ett TV-reportage nyligen visades att förhoppningarna om en bättre vård och tillsyn utanför institutionerna åtminstone delvis har kommit på skam. Åtskilliga patienter tycks ha hamnat »mellan stolarna» och får nu inte hjälp vare sig inom psykiatrin eller i kommunernas omsorgssystem.

Gravt psykiskt funktionshindrade personer har hamnat helt utanför skyddsnätet, utan kontakt med sociala myndigheter eller sjukvården.

Somliga är bostadslösa och lever under helt ovärdiga förhållanden i källare och kulvertar etc, framgick det av reportaget.

Omfattningen av denna misär är naturligtvis svår att utröna av ett program av detta slag. Utöver dessa sämst ställda finns emellertid många fler – även med eget boende – som av mycket att döma inte får den vård de borde vara berättigade till.

Reformens misslyckande bekräftas även av de nya huvudmännens organisation Svenska Kommunförbundet. Dess tidning KommunAktuellt konstaterade efter en enkät till huvudmännen i början av detta år att hälften av kommunerna inte lever upp till kravet att ordna bostäder med särskild service till alla som behöver.

Medicinskt färdigbehandlade patienter blir kvar på psykiatriska sjukhus. Åtskilliga psykiskt störda får bo i vanliga ålderdomshem eller – enligt TV-reportaget – till och med i bostäder inredda i nedlagda psykiatriska institutioner. I andra fall har patienterna lyckats få ett reguljärt boende, men utan tillräckligt och kompetent stöd.

En annan brist som påvisades i denna enkät (som besvarats av 80 procent av kommunerna) gällde meningsfull sysselsättning åt psykiskt störda. 42 procent av kommunerna uppgav att de inte kan erbjuda sysselsättning åt alla som önskar få det.

Ännu värre är kanske det faktum att var tredje kommun inte ens vet hur många psykiskt funktionshindrade som bor i kommunen, beroende på att man ännu inte – två år ef-

ter reformens genomförande – har gjort någon tillfredsställande inventering.

Om kommunerna skall bära ansvaret för en viss verksamhet måste de rimligen åtminstone känna till omfattningen av den. Läkarförbundet underströk 1993 att formerna för samverkan mellan socialtjänst, psykiatrisk vård och primärvård behöver klargöras – men där har det tydligen brutit.

Det är oroande att bristerna förblivit så stora trots det treåriga extra statsbidraget på 1,2 miljarder kronor. Från och med 1998 upphör stimulansbidraget, och frågan blir hur kommunerna då skall kunna klara av att erbjuda de psykiskt funktionshindrade ett drägligt boende och meningsfull sysselsättning – kort sagt livskvalitet?

Socialministern har hänvisat till de tillskott som i vårpropositionen föreslås till kommuner och landsting. Det finns dock en benägenhet hos våra statsråd att varje gång någon pekar på ett problemområde framhålla att just *det* måste prioriteras vid användningen av tillskottet till kommunerna.

Det tenderar att bli väldigt många prioriteter som pengarna skall räcka till...

Det är uppenbart att statsmakterna nu bör gripa in och göra en rejäl utvärdering av psykiatrireformen av samma slag som gjordes beträffande Ädel.

I det sammanhanget bör man även få en redovisning av hur stimulansbidraget för reformens genomförande har använts. •